

Szerkesztőség és kiadóhivatal
Budapest, V., Koháry-utca 4.
 Telefon Lipót 974—24.
 A budapesti unitárius egyházközség
 hivatalos lapja.

Alapította
JÓZAN MIKLÓS
 Főszerkesztő
BARABÁS ISTVÁN

Megjelenik kéthetenként
Előfizetési ára
egy évre 4 pengő
 Az előfizetési díjak a lelkeszi hivatal
 címére küldendők.

Sz. 302—1929.

Meghívó

a budapesti unitárius egyházközség k. tanácsának f. évi június hó 8-án, szombat d. u. 5 órakor a tanács-
 teremben tartandó

negyedévi rendes ülésére

amelyre k. tanácsos atyánkfiait szeretettel és tisztelettel meghívjuk.

Budapest, 1929. június 1.

Dr. PÁLFY MÓRICZ
 gondnok

JÓZAN MIKLÓS
 lelkesz

TÁRGYSOROZAT:

1. Megnyitó.	4. Folyó ügyek.
2. Elnöki jelentések.	5. Indítványok.
3. Bizottságok jelentése.	

Sz. 301—1929.

Meghívó

a budapesti unitárius egyházközség f. évi június hó 9-én, vasárnap déli 12 órakor a Koháry utcai
 templomban tartandó

közgyűlésére,

amelyre az egyházközség adófizető tagjait alyafiságos szeretettel és tisztelettel meghívjuk.

Budapest, 1929. június 1.

Dr. PÁLFY MÓRICZ
 gondnok

JÓZAN MIKLÓS
 lelkesz

TÁRGYSOROZAT:

1. Évi jelentés 1928-ról.	5. Házgondnok lemondása.
2. Számadás 1928-ról.	6. Tiszteletbeli gondnokok választása.
3. Költségvetés 1929-re,	7. Indítványok (írásban előre).
4. Általános tisztujítás (42 presbiter és 3 gondnok
választása.)	

Június 6-án d. u. 5 órakor a Gazdasági Bizottság, jun. 7-én d. u. 5 órakor a Hit- és Nevelésügyi
 Bizottságok ülései.

Székfoglaló beszéd

**A Polgárdiban 1929 május 30-án tartott köri közgyűlésen elmondta
dr. Kozma György kir. közjegyző, k. f. ü. gondnok**

Mélyen tisztelt egyházköri Közgyűlés!

Amidőn a szőke Tisza és a Marosszöge vidékének testvéri üdvözlését tolmácsolom, ez ünneplés pillanatban elfogódva őszinte köszönetet mondok a velem szemben már egy évvel ezelőtt megnyilvánult megtisztelő bizalomért, amelyben egyházköri felügyelőgondnokká való választásom által Debrecenben részesültem.

E bizalom, úgy érzem tradíciókra volt alapítva és Istenben megboldogult édes atyám és unitárius őseim emlékének is szólt, s arra sarkal, hogy nemes példájukon okulva, — az utódok is, habár szerény tehetséggel vegyék ki részüket az Egyház mai küzdelmeiben.

Ósi hitünkhöz való ragaszkodásunk e nehéz történelmi időkben egyetlen vigaszunk és reményünk, ez világító toronyként fénylik be a nagy magyar éjszakába.

A csak egy évtizede elmúlt forradalom, s az azt követő vörös örület a hitetlen lelkek műve volt, e hitetlen lelkeket semmi igazabb kötelék, sem hitünkhöz, sem hazájukhoz nem kötötte, s világbolondító beteg tévtanaikkal a több mint ezeréves hazát és négyszáz éves hitünket néhány óra alatt feláldozták.

Hazánk történetének e legsötétebb korszakát átélve és azokból okulva, most már ismerjük és érezzük a felelősség súlyát, amellyel minden jóra való unitárius Egyházával, hazájával és bércei szülőföldjével szemben tartozik.

Az Egyház kül- és beléletében való közvetlen részvételt, ma nemcsak lelki szükséglet, hanem nemzeti kötelesség is.

Nemcsak a romokat kellett eltakarítani, hanem a ledöntött templom és haza örökké élő fundamentumához, ki a maga tégláját sajátkezűleg kellett lerakja, hogy az az egykoron újból bekövetkező nehéz idő viszontagságainak könnyen ellenállhasson.

Ez a nagy építőmunka nemcsak erős lelki készséget, hanem anyagi áldozatot is követel, amelytől még a mai nehéz körülmények között sem szabad senkinek sem visszariadni.

A mai ifju nemzedéknek, a jövő virágának a lelkét kell e szörnyű időkben átmenteni, a hazafisággal párosult hit és áldozatkészség hatotta át egykoron az Augusztinovics Zsuki és Berde Mózsa nemes lelkét, ugyanez hevítette a nagy mártír miniszterelnök Batthányi grófnak a leányát a nemrég elhunyt Batthányi Ilona grófnőt is fejedelmi hagyományánál.

Az a hit, amelynek vallása belső meggyőződésen alapszik mérsékli az indulatot és szenvedélyt, megnesemesíti az érzelmeket és megtisztítja és a lelkünkbe mélyen belégyökerezik.

A mi vallásunk, amint azt Egyháztörténetünk is igazolja mély bensőséges meggyőződésen, hiten alapszik, azon a hiten, amelyről első nagy püspökünk azt mondta, hogy az az Isten ajándéka. Egyházunk történetét nem kell szeretett Atyámfiai előtt ismertetnem: úgy a múltban, mint a jelenben össze volt és van forrva Erdélynek, ami szűkebb-körü bércei hazánknak történetével.

Vele emelkedett, . . . azonban sajnós Erdély ma bukófélben van, a szabadság jogok, a gondolat és vallásszabadság klasszikus földjét durva lábak tiporják, dacára azonban, hogy a másfél évezredes kulturáját szét is rombolja a vadnépek esztelen önkénye, az erdélyi lélekben fekete gyémántként rejlő mély és igaz keresztényi hitet soha semmi ki nem ölheti, meg nem ingathatja. A nagy ősoktól örökölt nemes tradícióknál fogva a nyomás súlya alatt a hit még erősebben lángol fel az erdélyi lelkekben, s megteremti a különböző hiten levőknek is lelki szövetségét, . . . amely unió erősebb az ellenséges repülőgépek, tankok, ágyuk, géppuskák és aknavetők erdejénél.

Vajha ez az erdélyi lelki unió, az Erdélyi mentalitás, amelyre ez utolsó évtizedben annyit hivatkozunk e szomorúan elárvult csonka hazában is visszhangra találna!

Vajha a hit vallásának különböző módja ne zavarná e nehéz időkben a megértést és összetartást, s politikai céloktól hevitve egyik Egyház se erőszakolná az „egy akol, egy pásztor” igéjét, hanem visszaemlékezve és okulva a közelmúltban a mindnyájunkat összetartó Krisztusi szeretet lobogna nemcsak hitünkben, hanem tetteinkben is.

A lelkünkbe mélyen gyökerező hit és vallás kell tehát lényünket kitöltse, ez immunizál a jövőben is minden a bolsevizmusban rejlő beteges, bár néha kecsegtetően hangzó tévtanokkal szemben is, ugyszintén ettől várhatjuk egykoron a nagy Revíziót, amikor a keresztény nagy hatalmak lelkük és lelkiismeretük sugallatára hallgatva milliók sorsát nem pusztán hatalmi tényezők szélsője és kénye-kedve szerint intézik el, hanem az igazi keresztényi hitvallás hatja majd át ítéleteiket.

Ennélfogva nemzeti létünknek elengedhetetlen feltétele a céltudatos és benső vallásos élet.

Mi a magyar unitáriusok számarányunknál fogva itt a csonka hazában csak egy csepp vagyunk a tengerben, ez azonban kishitűvé senkit se legyen. A Dávid Ferenci meggyőződéssel valljuk bátran hitünket és legyünk mustármag e meghasonlott csonka hazában, egy aranyhid, mely a világ legnagyobb hatalmát, Amerikát igyekszik összekötni hazánkkal, nyugaton hadd ismerjék meg, hogy mi négy évszázados lelki szabadságban élünk és az 1568-iki tordai országgyűlés nemcsak szimbólumként felakasztva szerepeljen az amerikai és angol hittestvérek templomaiban, hanem ez a történelmi nagy tény a lelkükbe is be legyen vésve, had legyen Erdély, még egy világhatalom protektorátusa árán is újból a vallásszabadság és szabadságjogok klasszikus földje.

Nyugaton ma már nem kardcsörtetéssel és görögtűzzel, hanem alaposan és gondosan előkészített propagandával tudunk csak a Revízió gondolatának tért hódítani. Amerikát pedig, ahová

ma már az egész világ szeme fordul, csak az Egyházon át tudjuk ennek a nagy nemzeti gondolatnak megnyerni.

A mult nagy történelmi időkben Egyházunk a hazánk s kiváltképen szülőföldünk a bércecs Erdély történetébe arány betűkkel irta be nevét. Egyházunk, amely a hazánkkal mindenkoron szoros volt egybeforrtva annak nehéz és válságos helyzetében is a wilsoni tévtanokkal szemben kellő pillanatban kondította meg a vészharangot, amelynek hangja az Oceánon túl 7000 kilométerre is elhallatszott és megértő visszhangra is talált.

Ma már nyugat felől várjuk a nap feljöttét, s reméljük és hisszük, hogy a nyugat felől felkelő nap sugarai újból életre fogják fakasztani a már megdermedt keletet és az Igazság győzni fog. Ennélfogva csonkamagyarországon kicsiny Egyházunk, iskoláink és kulturintézményeink fenntartása ma már nemcsak belső lelki szükséglet, hanem nemzeti kötelesség is!

Elnöki megnyitó beszéd

Polgárdi, 1929 május 30-án elmondta Dimény Mózes k. f. ü. gondnok

Tisztelt Közgyűlés!

A hagyományos szokásoknak és az egyházi törvényeknek megfelelően, minden évben más helyen összejöttünk, unitárius egyházunk egy évi eseményeinek tudomásul vételére, a körüli közgyűlés elé tartozó ügyek megbeszélésére és elintézésére.

Ezek a közgyűlések lennének a mi évi nagy összejöveteleink, de sajnos a mi körüli közgyűlésünket sem a fővárosban, sem a vidéki egyházainkban nagygyűlésnek — a jelenlevők csekély száma miatt — nem nevezhetjük. Mindenesetre sajnálatos, hogy egyházunk közügyei iránt az érdeklődés nem nagyobb, mert hisz lélekszámunkhoz képest is az sokkal nagyobb lehetne. Hogy mi az oka a csekély érdeklődésnek, ennek a kutatásával jelenleg foglalkozni nem kívánok, de mindenesetre szükségesnek tartanám, hogy egyházközségeink is foglalkozzanak azzal, hogy miképp lehetne a közgyűlésen résztvevőknek a számát minél nagyobbra növelni.

Az anyagi viszonyok és az elfoglaltság is bizonyára lényeges szerepet játszanak a szóban lévő kérdésben, de ezzel szemben egyházunk nagy érdeke, hogy a hivekben a közügyek iránti érdeklődést felkeltse és azt állandóan ébren is tartsa. Ez szükséges egyebek mellett főképp azért is, hogy az egymással való érintkezéssel, egymás megismerésével és lehető támogatásával az összefogottság érzését ápoljuk s ezáltal az unitárius szellemet fenntartsuk, növeljük, erősítsük. E fontos érdekből kifolyólag kívánatos volna, hogy minden körüli közgyűlésre minnél többen jöjjünk el, de hogyha ez ezidőszerint bizonyos nehézségekbe ütközik, arra kellene törekednünk, hogy legalább a budapesti körüli közgyűléseink legyenek népesek, látogatottak. Azt hiszem, hiveinknek egy jó része meghozhatja azt az áldozatot, hogy minden ötödik évben Budapesten tartandó közgyűlésre eljőjön és azzal egyidejűleg közelebbről megismerkedjék a székesfővárossal. E tekintetben talán célravezető lenne a buda-

pesti körüli közgyűlés napját a nemzetközi vásár idejére eső vasárnapra tenni, mert ekkor hiveink kedvezményesen utazhatnának Budapestre s így gyengébb anyagi viszonyok között élők is eljöhethetnének a közgyűlésre.

Az országban annyi menekült és szétszórt hittestvérünk van, ezeknek bizonyára lelki szükségletük is az, hogy időnkint összejöjjenek hit- illetve illetve erdélyi testvéreinkkel is.

Ezekre a kedves összejövetelekre nemcsak egyéni és egyházi, hanem magyar nemzeti szempontból is felette szükség van, a nagy magyar lelki integritás építése, megteremtése szempontjából, mert csak a lelki integritás alapján épülhet fel az ország fizikai integritása, amit más szóval Nagymagyarországnak nevezünk. Ennek megteremtése érdekében minden becsületes és tisztességes magyar emberre szükség van, ha tehát az egyes egyházak az ő hiveiket a felekezeti békesség jelszavával és követésével ebből a szempontból sorakoztatják fel és nem az egymás elleni tüntetés szempontjából, a magyarság gondolatának teszik a legnagyobb szolgálatot!

Milyen szép és lélekemelő egyházi feladatnak teljesítése volna az, ha minden egyházfő, minden lelkész, az egyházi ügyek minden világi intézője, ebben az irányban fejtene ki ügybuzgó tevékenységet, a mi darabokra tört országunkban! Mily gyönyörű és lélekemelő látvány lenne, ha egyszer az összes egyházak az ő püspökeik, lelkészeik vezetése mellett egymásután menve vonulnának fel a főváros utcáin s így együttes tömegeikkel tüntetnének az Isten tagadás, a hitetlenség ellen!

Igy minden egyes egyház hiveinek táborába megszűnne a más egyházak hiveivel szemben táplált féltékenység, egymásban minden ember, csak a becsületes hívőt és az igaz magyart keresné és tisztelné, ami elvezetne mindnyájunkal a meggyalázott, meggyötört, de egy jobb jövőben bizó magyarság sziklaerős táborába, amely tábor a maga erejével és hitével az elkövetkezendő időkben nagy tettekre lenne kész.

Egy ilyen irányu munka elvégzése elsősorban az egyházakra hárul, mert ezeknek szava és keze ér el a palotáktól az utolsó kunyhóig.

Ha a nemzet egységessé tételére hivatottak ezt a nemes munkát elvégezni nem akarják, megbocsáthatatlan mulasztást és bünt követnek el úgy önmagukkal, mint a nemzet legmagasztosabb érdekeivel szemben!

Meg vagyok győződve, hogy minden unitárius hittestvérem így gondolkozik. Dávid Ferenc vallása követőjének a hit és lelkiismereti szabadság eszméje és követése mellett, nem is lehet más meggyőződése. De ne elégedjünk meg ezzel a meggyőződésünkkel, hanem minden unitárius ember legyen szószólója, apostola is ennek a meggyőződésünknek s így legyen mindenki elszánt munkása a magyar lelki és fizikai integritás megteremtésének.

Mikor e közgyűlés alkalmával szívben és lélekben áldozunk a nemzeti érzésnek és gondolatnak is, megemlékezni kívánunk e helyről az elmúlt egyházi évünk kimagasló eseményeiről is.

Egyik fontos eseménye egyházunknak az, hogy a misszióház temploma elkészült és lélekemelő ünnepek között, magasztos hivatásának át is adatott. Hogy a misszióház, hogy jött létre, mi a rendeltetése, e rendeltetésnek hogy felelt meg eddig és hogyan fog megfelelni a jövőben, erre itt nem kívánok kitérni, csak annyit jelzek, hogy úgy maga a misszióház felhasználása, mint az abban lakó fiatalság gondozása — püspökünk nyilatkozata szerint — elsősorban a budapesti egyházunk presbiteriumának hatáskörébe tartozik s így mindenki nyugodt lehet a tekintetben, hogy egyházunknak ez a kincse az ő magasztos rendeltetésének megfelelő kezelésben és gondozásban fog részesülni az egyházi élet megerősítése és fejlesztése szempontjából is.

Mikor erről, a kápolnával még értékesebbé tett nagy kincsünkről megemlékezünk, lehetetlen megfeledkeznünk azokról, akik minket ezzel megajándékoztak, a nagylelkű angol és amerikai hittestvéreinkről, akik nagy áldozatokkal, tehát cselekedettel mutatták meg azt, hogy a mi nagy nemzeti szerencsétlenségünkben velünk együtt éreztek és gondolkodtak, velünk együtt voltak. Ezzel szemben nekünk az a kötelezettségünk, hogy a misszióház lehető legnemesebb felhasználásával mutassuk meg tengerentuli hitronainknak, hogy érdemesek vagyunk és leszünk a nekünk adott nagy ajándéokra.

Egy másik nagy esemény, miről itt szintén megemlékezni kívánok az, hogy budapesti templomunkba bevezettetett a rádió s így az említett templomunkba elhangzott prédikációt havonta

kétszer a rádióhullámaink hatótávolságában minden magyar ember hallhatja, élvezheti az Isten dicsőségére és a magyar érzésnek fenntartására, növelésére.

Az a lelkészünk, aki a beszédet felfogó mikrofon elé áll, telítve kell hogy legyen unitárius hittel, krisztusi szeretettel, erős magyar érzéssel, a szónak és gondolatoknak szépségével, hogy ezeken keresztül az a több százezer ember, kik hallgatják a rádiót, megismerjék a mi egyszerű vallásunkat, hazafias érzésünket és gondolkodásunkat.

Mikor ily nagyra hivatottnak értékelem a mi rádióadóállomásunkat, arra kérem lelkészeinket, akik bizonyára mindnyájan részt kívánnak a jelzett, magasztos nagy munkában — hogy szép és lélekemelő beszédek alkotásában és mondásában keljenek egymással nemes versenyre, Dávid Ferenc vallásának megismertetésére, de egyszersmind annak dicsőségére is!

Megemlékezni kívánok arról is, hogy első felelős miniszterelnökünknek, gr. Batthyányi Lajosnak Istenben boldogult leánya, gr. Batthyány Ilona, özv. Beniczky Gáborné az unitárius vallásu szegény iskolás gyermekek segélyezésére a budapesti unitárius egyházközségnek hagyta Koháryutcai háromemeletes házát, ami a végrendelet érvényre emelkedése után a nemes célra évi 15—16 ezer pengő jövedelmet jelent.

A Mindenható Isten az elköltözött nemes grófnő szívének keresztül segítségére jött a trianoni békeszerződéssel darabokra tépett szegény egyházunknak.

Fenkölt lelkü nemes hagyakozó legyen halóporában is áldott!

Végül emlékezzünk meg arról is, hogy e körü közgyűlés évével esik össze vallásunk alapítójának, első püspökünknek Dávid Ferenc halálának 350-ik évfordulója. A már tett intézkedések szerint ennek az évfordulónak alkalmából minden egyházközségünk kegyeletos emlékünnepelet rendez mártirhalált halt vallásalapítónk emlékére.

Arra kérem a lelkész urakat, hogy Dávid Ferenc életének és munkásságának minnél hűebb kidomborításával ezt az ünnepet sziveskedjenek minnél nivósabbá, minél érdekesebbé tenni, arra a helybeli hivatalokat, hatóságokat és más vallásfelekezeteket és a nagyközönséget is meghívni, hogy így minnél nagyobb közönségnek legyen módjában az egyetlen magyar vallásalapítóval minnél részletesebben és minél behatóbban megismerkedhetni.

Ezzel a kívánsággal a megjelenteket szívesen üdvözölve a körü közgyűlést megnyitom.